

PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 119/22

Luksemburga, 2022. gada 7. jūlijs

Tiesas spriedums lietā C-576/20 | *Pensionsversicherungsanstalt* (Bērnu audzināšanas periodi ārvalstīs)

Citās dalībvalstīs pabeigtie bērnu audzināšanas periodi ir jāņem vērā vecuma pensijas aprēķinā

Tiesa apstiprina savu judikatūru, saskaņā ar kuru par pensijas izmaksu atbildīgajai dalībvalstij – kas ir vienīgā, kurā saņēmēja ir strādājusi un veikusi iemaksas gan pirms, gan pēc savas dzīvesvietas pārcelšanas uz citu dalībvalsti, kurā tā ir pievērusies savu bērnu audzināšanai, – ir jāņem vērā šie bērnu audzināšanas periodi

1987. gada novembrī pēc darbības pašnodarbinātas personas statusā Austrijā CC apmetās uz dzīvi Beļģijā, kur viņai piedzima divi bērni – attiecīgi 1987. gada 5. decembrī un 1990. gada 23. februārī. Kopš pirmā bērna piedzimšanas viņa pievērsās to audzināšanai, bet nestrādāja, neuzkrāja apdrošināšanas periodus un nesaņēma pabalstus par to audzināšanu. Tas pats attiecās uz Ungāriju, kur viņa uzturējās 1991. gada decembrī.

Atgriežoties Austrijā 1993. gada februārī, CC turpināja audzināt savus bērnus 13 mēnešus, būdama obligāti apdrošināta un veidama iemaksas Austrijas sociālā nodrošinājuma sistēmā. Pēc tam viņa strādāja un veica iemaksas šajā dalībvalstī līdz aiziešanai pensijā.

Pēc tam, kad viņa Austrijas pensiju iestādei bija iesniegusi lūgumu piešķirt vecuma pensiju, tā ar 2017. gada 29. decembra lēmumu viņai šīs tiesības piešķīra. Austrijā pavadītie bērnu audzināšanas periodi tika pielīdzināti apdrošināšanas periodiem un tika ņemti vērā, aprēķinot viņas pensijas apmēru. Savukārt Beļģijā un Ungārijā pabeigtie periodi netika ņemti vērā.

CC šo lēmumu apstrīdēja, norādot, ka citās dalībvalstīs pabeigtie bērnu audzināšanas periodi ir jāpielīdzina apdrošināšanas periodiem, pamatojoties uz LESD 21. pantu, ar kuru ir ieviestas Savienības pilsoņu tiesības uz brīvu pārvietošanos, jo viņa ir strādājusi un bijusi Austrijas sociālā nodrošinājuma sistēmas dalībniece pirms un pēc šiem periodiem.

Pēc tam, kad bija noraidīta viņas apelācijas sūdzība, CC iesniedza revīzijas sūdzību *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija). Šaubīdamās par citās dalībvalstīs pabeigto bērnu audzināšanas periodu ņemšanu vērā vecuma pensijas aprēķinā, šī tiesa lūdza Tiesu interpretēt Savienības atvasināto tiesību normu ¹, kas šajā lietā ir piemērojama *ratione temporis*. Neesot izslēgts, ka šajā tiesību normā ir ekskluzīvi paredzēti šādas vērā ņemšanas nosacījumi un CC tiem neatbilst: datumā, kurā sācies pirmais bērna audzināšanas periods, viņa nav veikusi darbību

¹ Runa ir par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2009, L 284, 1. lpp.), 44. panta 2. punktu. Šī 44. panta "Bērna audzināšanas periodu ņemšana vērā" 2. punktā ir paredzēts, ka tad, ja saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 II sadaļu kompetentās dalībvalsts tiesību aktos bērnu audzināšanas periodi netiek ņemti vērā, tās dalībvalsts iestāde, – kuras tiesību akti attiecīgajai personai bija piemērojami atbilstoši Regulas Nr. 883/2004 II sadaļai, pamatojoties uz to, ka šī minētā persona bija šajā dalībvalstī veikusi darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā datumā, kad saskaņā ar šiem tiesību aktiem bērnu audzināšanas periodu sāka ņemt vērā attiecībā uz konkrēto bērnu, – saglabā pienākumu ņemt vērā minēto periodu kā bērnu audzināšanas periodu saskaņā ar tās pašas tiesību aktiem tā it kā bērns būtu ticis audzināts tās pašas teritorijā.

nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā Austrijā.

Ar savu spriedumu Tiesa noraida šīs tiesību normas ekskluzīvo raksturu attiecībā uz tādu bērnu audzināšanas periodu ņemšanu vērā, kurus viena un tā pati persona ir pabeigusi dažādās dalībvalstīs, un apstiprina, ka šie periodi šajā lietā ir jāņem vērā saskaņā ar LESD 21. pantu.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa atzina, ka Regulas Nr. 987/2009 44. pants, ņemot vērā tā formulējumu, kontekstu un mērķus, kas izvirzīti tiesiskajā regulējumā, kurā tas ietverts, ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā tādu bērnu audzināšanas periodu ņemšana vērā, ko viena un tā pati persona ir pabeigusi dažādās dalībvalstīs, nav regulēta ekskluzīvi.

Attiecībā uz šīs tiesību normas formulējumu Tiesa norāda – tajā nav noteikts, ka ar to šī vērā ņemšana būtu regulēta ekskluzīvi un ka, lai gan minētā tiesību norma ir Tiesas šajā ziņā pieņemtās judikatūras ² kodifikācija, šīs tiesību normas spēkā stāšanās datumā spriedums *Reichel-Albert* ³ vēl nebija pasludināts, un tātad, pieņemot Regulu Nr. 987/2009, no šī minētā sprieduma izrietošās atziņas nevarēja tikt ņemtas vērā, lai tās, iespējams, kodificētu.

Runājot par kontekstu, kurā ietverts Regulas Nr. 987/2009 44. pants, Tiesa, atsaucoties uz šīs regulas sadaļu un nodaļu, pie kurām tas pieder, precizē, ka ar šo tiesību normu ir ieviests papildu noteikums, kas ļauj palielināt iespējamību attiecīgajām personām pretendēt uz viņu bērnu audzināšanas periodu ņemšanu vērā pilnībā un tādējādi, cik vien iespējams, izvairīties no pretējas situācijas.

Par Regulas Nr. 987/2009 mērķi – no interpretācijas, saskaņā ar kuru šīs regulas 44. pantā dažādās dalībvalstīs pabeigto bērnu audzināšanas periodu ņemšana vērā ir regulēta ekskluzīvi, izrietētu, ka **par personas vecuma pensijas izmaksu atbildīgajai dalībvalstij – kas ir vienīgā, kurā šī persona ir strādājusi un veikusi iemaksas gan pirms, gan pēc savas dzīvesvietas pārcelšanas uz citu dalībvalsti, kurā viņa pievērsusies savu bērnu audzināšanai, – būtu ļauts atteikties ņemt vērā bērnu audzināšanas periodus, ko šī persona ir pabeigusi citā dalībvalstī**, un tādējādi – **šai personai tiktu radīta nelabvēlīgāka situācija tikai tāpēc vien, ka tā ir izmantojusi savas tiesības uz brīvu pārvietošanos**. Līdz ar to šāda interpretācija būtu pretrunā šajā regulā izvirzītajiem mērķiem, konkrēti – mērķim nodrošināt LESD 21. pantā nostiprinātā brīvas pārvietošanās principa ievērošanu, un tādējādi tiktu apdraudēta šīs regulas 44. panta lietderīgā iedarbība.

Otrkārt, Tiesa atzīst, ka, lai nodrošinātu šī principa ievērošanu, sprieduma *Reichel-Albert* atziņas ir attiecināmas uz tādu situāciju kā pamatlietā aplūkotā, kurā attiecīgā persona neatbilst nosacījumam par darbības veikšanu nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā, kas pēdējā minētajā tiesību normā ir paredzēts, lai varētu pretendēt uz to, ka par vecuma pensijas izmaksu atbildīgā dalībvalsts, piešķirot šo pensiju, ņem vērā bērnu audzināšanas periodus, kurus šī persona ir pabeigusi citās dalībvalstīs. Līdz ar to saskaņā ar LESD 21. pantu šai dalībvalstij ir pienākums ņemt vērā šos periodus, ja persona ir strādājusi un veikusi iemaksas vienīgi minētajā dalībvalstī gan pirms, gan pēc savas dzīvesvietas pārcelšanas uz citu dalībvalsti, kurā tā pavadījusi minētos periodus.

Tādējādi Tiesa konstatē, ka tāpat kā spriedumā *Reichel-Albert* aplūkotajā situācijā pastāv **pietiekama saikne starp CC ārvalstīs pabeigtajiem bērnu audzināšanas periodiem un apdrošināšanas periodiem, kas pabeigti, veicot**

² Skat. 2000. gada 23. novembra spriedumu *Elsen* (C-135/99, EU:C:2000:647) un 2002. gada 7. februāra spriedumu *Kauer* (C-28/00, EU:C:2002:82), kuros Tiesa noteica kritēriju – “ciešas saiknes” vai “pietiekamas saiknes” esamību starp apdrošināšanas periodiem, kas pabeigti, pamatojoties uz profesionālās darbības veikšanu dalībvalstī, no kuras attiecīgā persona lūdz vecuma pensiju, un bērnu audzināšanas periodiem, ko šī persona ir pavadījusi citā dalībvalstī. Tiesa atzina – apstākļi, ka personas, kuras bija strādājušas vienīgi par to pensijas izmaksu atbildīgajā dalībvalstī, bērna piedzimšanas brīdī šajā dalībvalstī veica darbību nodarbinātas personas statusā, ļauj konstatēt šādas ciešas vai pietiekamas saiknes esamību, un tādējādi – attiecībā uz tādu audzināšanas periodu ņemšanu vērā, piešķirot šādu pensiju, kurus šī persona ir pabeigusi citā dalībvalstī, ir jāpiemēro pirmās minētās dalībvalsts tiesību akti.

³ 2012. gada 19. jūlija spriedumā *Reichel-Albert* (C-522/10, EU:C:2012:475) Tiesa atzina – LESD 21. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ir paredzēts pirmās dalībvalsts kompetento iestāžu pienākums, piešķirot vecuma pensiju, ņemt vērā otrajā dalībvalstī pabeigtos bērnu audzināšanai veltītos periodus tā, it kā tos pirmās dalībvalsts teritorijā būtu pabeigusi persona, kas savu profesionālo darbību ir veikusi tikai pirmajā dalībvalstī un kas savu bērnu piedzimšanas brīdī uz laiku būtu pārtraukusi strādāt un savu dzīvesvietu tikai ģimenes apstākļu dēļ būtu iekārtojusi otras dalībvalsts teritorijā.

profesionālo darbību Austrijā. Līdz ar to ir jāuzskata, ka šo periodu ņemšanai vērā un apstiprināšanai, kad šī dalībvalsts piešķir vecuma pensiju, ir jāpiemēro šīs pašas dalībvalsts tiesību akti.

Ja CC nebūtu atstājusi Austriju, viņas bērnu audzināšanas periodi, aprēķinot viņas Austrijas vecuma pensiju, būtu ņemti vērā. Līdz ar to nav šaubu, ka – tāpat kā attiecīgā persona lietā, kura ir pamatā spriedumam *Reichel-Albert*, – viņa ir nelabvēlīgākā situācijā tikai tāpēc vien, ka ir izmantojusi savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, un tas ir pretrunā LESD 21. pantam.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Pilns sprieduma [teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Marta Ošleja ☎ (+352) 4303 6005

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami [Europe by Satellite](#) ☎ (+32) 2 2964106

Palieciēt ar mums!

